



Språk er makt: Anbefaling om bruk av begreper knyttet til personer som har begått eller står i fare for å begå seksuallovbrudd

Ordene vi bruker har stor betydning for våre oppfatninger og opplevelse, og de påvirker våre holdninger og handlinger. Måten vi omtaler andre mennesker på har betydning for hvordan vi behandler dem og hvordan de ser på seg selv. Dette er noe som er av særlig betydning for mange marginaliserte grupper i samfunnet, for eksempel mennesker som har begått kriminalitet.

Negativt ladede ord og talemåter som er med på å stigmatisere mennesker på bakgrunn av deres handlinger, kan svekke deres mulighet til positiv endring. Mennesker *er* ikke sine handlinger. Man kan endre atferd.

For oss som arbeider med behandling av seksuallovbruddsproblematikk er det derfor viktig å ta aktivt stilling til hvilke begreper vi anbefaler, og benytte et språk som kan bidra til å fremme vårt formål om å motvirke skadelige seksuelle handlinger. Vi bruker ikke ord som for eksempel «seksualforbryter» eller «overgriper» om mennesker som har begått seksuallovbrudd eller som står i fare for å gjøre det.

I stedet anbefaler vi bruk av beskrivende ord og talemåter som setter *personen* først, for eksempel «person som er dømt for seksuallovbrudd» eller «person som står i fare for å begå seksuallovbrudd». Valg av ord som setter personen først er på ingen måte ment å minimalisere alvorligheten og skadevirkningene av seksuelle overgrep, men vurderes å være viktig fordi:

- Begreper som “overgriper” og “seksualforbryter” skiller ikke mellom ulike handlinger av ulik alvorlighetsgrad. Jf. straffeloven spenner straffbare seksuelle handlinger fra *seksuelt krenkende atferd*, som blotting eller kikking, via *seksuell handling*, som beføling, til *seksuell omgang*, som voldtekt.
- Begreper som “overgriper” og “seksualforbryter” karakteriserer en person utelukkende basert på atferd, uten å anerkjenne at mennesker er sammensatte individer som også kan engasjere seg i positive aktiviteter, på mange livsområder.

- Begreper som "overgriper" og "seksualforbryter" indikerer at atferden er varig, upåvirkelig eller kronisk. Fra nyere forskning vet vi at andelen som domfelles for nye seksuallovbrudd etter først å ha vært dømt, er lav sammenlignet med annen type kriminalitet. Vi vet også at behandling hjelper mange til å leve bedre liv, uten nye seksuallovbrudd.

Vi oppfordrer alle fagpersoner og andre som møter mennesker som har begått eller står i fare for å begå seksuallovbrudd til å anvende et språk som setter personen før handlingen. Vi oppfordrer også myndigheter, politikere, lovgivere og media til å gjøre det samme.

Referanser:

ATSA. (2017). Association for the Treatment of Sexual Abusers, Statement about terminology, May 19, 2017. Retrieved from www.atsa.com/terminology

Gannon, T.A., Olver, M.E., Mallion, J.S., & James, M. (2019). Does specialized psychological treatment for offending reduce recidivism? A meta-analysis examining staff and program variables as predictors of treatment effectiveness. *Clinical Psychology Review*, 73, 101752. doi:10.1016/j.cpr.2019.101752

Hanson, R.K., & Bussière, M.T. (1998). Predicting relapse: A meta-analysis of sexual offender recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 348-362. doi:10.1037/0022-006X.66.2.348

Hanson, R.K., & Morton-Bourgon, K. (2005). The characteristics of persistent sexual offenders: A meta-analysis of recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73, 1154-1163.

Sandbukt, I.J., Skardhamar, T., Kristoffersen, R., & Friestad, C. (2020). Testing the Static-99R as a Global Screen for Risk of Sex Crime Recidivism in a Norwegian Routine Sample. *Sexual Abuse*, 1079063220951194. doi:10.1177/1079063220951194

Willis, G.M. (2018). Why call someone by what we don't want them to be? The ethics of labeling in forensic/correctional psychology. *Psychology, Crime & Law*, 24(7), 727-743. doi:10.1080/1068316x.2017.1421640